

HERNAN CORTES

España'tik Ameriketara joan ziran urre-zaleen artean daukagu Hernan Cortes ospetsua.

Badajoz'eko Medellin errian jaio zan 1485n. urtean. Buru argikoa, jakituna ta zurra zan.

Salamanka'n egin ebazan ikasketak baiña Ameriketatik etozan urre-zaratak lilluratu eben eta ara joan zan.

1511n. urtean Kuba'n daukagu eta an egoan Diego Velazquez'ek beragandu eban zurra zalako. Onek bere senitartetik emon eutson emaztegaia be, eta Yukatan'era bialdu eban billaketak jarraitzeko.

600 gizon eroiazan beragaz. Jainkoari eskintzeko gizakiak erailtea debekatu eban eta antxe artu eban Mexiko'ren entzutea. Orrek aiztu eragin eutson Velazquez laguna.

Moktezuma aurkitu eban an, azteka'en agintari baiña onek ez eutson laga beragana urreratzen, Cortes'ek sarritan eskatu arren.

Azteka'tarren arrerioak ziran zempoala'tarrakaz egin zan lagun eta oneikaz bat eginda, azteka'tarren inperioa eskuratzea erabagi eban, euren artean banatuta eta alkarragaz burrukan ebiltzala ikusi ebalako.

Moktezuma'ren inperioa, Inka'tarrenaren antzekoa zan, aginte gogorrekoa, odol-zalea, eta eurentzat espāñatarrak etortea salbamena zala uste eben. Oneik izango ziran euren askatzaillak.

Hernan Cortes'ek bere burua gobernatzaillak izendatu eban eta Mexiko-barrurra sartu be bai, baiña lenago bere itsas-ontzi guz-ak apurtu ebazan iñok iges egin ez egian.

1519n. urtean azpiratu ebazan tlaxkatelkak eta bizirik urten ebenak laguntzaillak artu ebazan.

Cortes erail nai izan eben inditarrak baiña Malintxe emakumeak salatu ebazan. Cortes'ek artu-emon onak izan ebazan onegaz eta onen bidez eldu zan inditarrakaz 1519n. urtean Moktezuma'ren aurrera, Malintxe bera interprete zala.

Moktezuma'k ez eban nai gudarik, baiña espāñatarrak etorri jakozan Cortes'eri aurka eta laster azpiratu eta geratu ziranak gudari artu ebazan.

Moktezuma'ri eskatu eutson erria baretzeko eta au berba egiten egoala, azteka baten arrikada batek erail eban.

Txarto aurkitzen ziran Hernan Cortes eta lagunak: Inguaratuta, gosez, gitxituta... Zer egin? Atzeratu, erretiratu. 1520n. urtean izan eben "Noche triste" deritxona

Azkenean Otumba'ko gudaldia egin eben eta azteka'k betiko azpiratu ebazan. Or amaitu zan euren inperioa.

OLAZAR'tar Martin'ñ ek

LURRA

Euskaldun lur maitea, berezko zara eder seme alabentzat, zu ta zure umeak elkarren gutun gara euzko lurrarentzat

Mendi ta zelai ederrak daukazuz babesean biziaren pozez, lantegi ugariak agertzen dira nun-nai bizitza omenez.

Maitegarria zara euzko lur emoillea zure on-bidean, zuri begira dagoz euzkotar seme onak zuzentasunean.

ITZA

Itz ederrik nai ba da bizia poztuteko, zoaz Euskadira izkuntz jakintsua da euskaldun semeena itzetik itzera.

Jakituri ta biotz biok dabiltz batera miñak alkarturik, izkuntz berezia da euzkoak dakarrena alkartasunetik.

Usain gozozko lore bitxirik ederrena dabil gizonetan, euskera maitegarri sortu dau euskaldunak euzkotar itzean.

BIOTZA

Bizi ardatza zara urrezko bitxi ori gizonen barnean, zure menpe daukazuz azur, odol, aragi bizitz ederrean.

Urtien gora-beran giza seme guztiak zuri deiez dagoz, bizia maite nai dau gizzon zoragarriak zure amodioz.

Biotz maitegarria zabaldu gaixoari bizitza ateak, ta maitasun gozoaz eztitu goitik-bera samiñen nekeak.

PAULIN